

İTALYAN ANAYASA MAHKEMESİ İLE İLGİLİ HÜKÜMLER (*)

I — ANAYASA MAHKEMESİNİN KURULUŞU VE TEŞKİLATI

1) MAHKEMENİN TEŞEKKÜLÜ :

Anayasa :

Madde 135 — Anayasa Mahkemesi, üçte biri Cumhurbaşkanı, üçte biri müşterek toplantıda Parlâmento, üçte biri de adli ve idari yüksek yargıçlar tarafından seçilen onbeş yargıçtan teşekkül eder.

Anayasa Mahkemesinin yargıçları, emekliye ayrılmış olsalar dahi adli ve idari yüksek yargıçlar, üniversite hukuk profesörleri ve tatbikatta yirmi seneyi tamamlamış bulunan avukatlar arasından seçilir.

Mahkeme, Başkanını kendi üyeleri arasından seçer.

Yargıçlar oniki sene için seçilirler, kanunun tâyin ettiği kuralara göre kısmen yenilenirler ve derhal tekrar seçilemezler.

Anayasa Mahkemesi yargıçlığı görevi, Parlâmento veya Bölge Meclisi Üyeliği, avukatlık ve kanun tarafından gösterilen sair görev ve memuriyetlerle bağdaşamaz.

Cumhurbaşkanı ve Bakanlar aleyhindeki muhakemelere, Mahkemenin asli yargıçlarından başka, her yasama döneminin başında, Parlâmentonun, müşterek toplantısında, senatörlüğe seçilebilme ehliyetini haiz vatandaşlar arasından seçeceği onaltı üye daha katılır.

Madde 137 — (1. ve 2. fıkralar) Anayasal bir kanun anayasa-ya uygunluk muhakemesinin şartlarını, şekillerini ve açılma sürele-

(*) Çeviren : Doç. Dr. Uğur ALACAKAPTAN

rini ve Mahkeme yargıçlarının bağımsızlıklarının teminatını tâyin ve tesbit eder.

Mahkemenin kuruluş ve çalışması için lüzumlu diğer kurallar bir kanunla gösterilir.

Geçici Hüküm VII — (3. fıkra) Anayasa Mahkemesinin ilk kuruluşunda bizzat mahkeme tarafından seçilen üyeler kısmî yenilemeye tabi olmayıp on sene vazifede kalırlar.

I sayı ve 9 Şubat 1948 tarihli Anayasal Kanun :

Madde 3 — Anayasa Mahkemesi, mahkeme üyelerinin unvanlarını meşrûluğu hakkında hüküm vermeğe yetkili tek mercidir.

Anayasa Mahkemesi yargıçları, sonradan vuku bulan fizik veya medenî ehliyetsizlik yahut işlerinde ağır bir kusur ve Mahkemenin kararı olmaksızın görevlerinden affedilemez ve alınamazlar.

Mahkeme yargıçları, görevlerinde kaldıkları süre boyunca, Anayasanın 68. maddesinin 2. fıkrasında Meclisler üyelerine tanınmış bulunan dokunulmazlıktan istifade ederler. Adı geçen maddede derpiş edilen izni Anayasa Mahkemesi verir.

I sayı ve 9 Şubat 1948 tarihli Anayasal Kanun :

Madde 3 — Anayasa Mahkemesi, üyelerinin ve Anayasanın 135. maddesinin son fıkrası hükmünce Parlâmento tarafından seçilen vatandaşların mahkemeye kabul şartlarını haiz olup olmadıklarını, üye sayısının mutlak çoğunluğu ile kararlaştırır.

Madde 4 — Mahkeme yargıçları oniki sene süreyle vazifede kalırlar.

Mahkemenin ilk kuruluşunu müteakip geçen oniki senenin hitamında seçilen yargıçlar, dokuz sene geçtikten sonra, Cumhurbaşkanı, Parlâmento, adli ve idarî yüksek yargıçlar tarafından seçilmiş bulunan yargıçlar arasından ikişer yargıcın kur'ayla ayrılması suretiyle yenilenirler.

Kur'a, mezkûr dokuz senelik sürenin sona ermesinden üç ay önce Mahkeme tarafından çekilir.

Geri kalan üç senenin dolmasından sonra, o vakte kadar yenilenmemiş olan yargıçlar da yenilenirler.

Oniki senelik sürenin sona ermesi veya diğer bir sebeple üye-

liklerden birinin boşalması halinde, yeni üye boşalmayı takip eden bir ay zarfında seçilir.

Madde 5 — Anayasa Mahkemesi yargıçları murakabe ve görevlerinin icrası sırasında beyan ettikleri fikirler veya verdikleri oylar sebebiyle muaheze edilemezler.

Madde 6 — Anayasa Mahkemesi yargıçlarının maaşları, adli kazanın en yüksek dereceli yargıcının maaşından daha az olamaz ve kanunla tâyin edilir.

Madde 7 — Anayasa Mahkemesi yargıçları, 9 Şubat 1948 tarih ve 1 sayılı anayasal kanunun 3. maddesi hükmünce ve ancak, Mahkemenin, toplantıya katılan üyelerinin üçte iki çoğunluğunun oyu ile görevlerinden affedilebilirler ve alınabilirler.

Madde 8 — Görevini altı ay süreyle yapmayan Anayasa Mahkemesi yargıcı görevini kaybeder.

Madde 10 — Parlâmento, Anayasa Mahkemesi yargıçlarının seçimi için tesbit edilen usûllere uyarak oniki senede bir, içinden, lüzumu halinde, Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bakanlar aleyhindeki itham muhakemelerine katılacak olan ilâve yargıçların seçildiği bir liste tanzim eder.

Madde 11 — 5. ve 6. madde hükümleri, Mahkeme nezdinde vazife gördükleri süreyle kayıtlı olmak üzere, Anayasanın 135. maddesinin son fıkrası hükmüne göre Parlâmento tarafından seçilen vatandaşlar hakkında da uygulanırlar.

11 Mart 1953 tarih ve 87 sayılı kanun :

Madde 1 — Anayasa Mahkemesi, beşi adli ve idarî yüksek yargıçlar, beşi müşterek toplantısında Parlâmento ve beşi Cumhurbaşkanı tarafından seçilen onbeş yargıçtan müteşekkildir.

Madde 2 — Yüksek adli ve idarî yargıçlar tarafından seçilecek olan yargıçların,

a) üçü, aynı zamanda kurula başkanlık edecek olan Yargıtay Başkanı, Başsavcı, daire başkanları, daire üyeleri ve Yargıtay savcı yardımcılarında müteşekkil bir kurul tarafından,

b) biri, aynı zamanda kurula başkanlık edecek olan Danıştay

Başkanı, daire başkanları ve daire üyelerinden müteşekkil bir kurul tarafından,

c) biri, aynı zamanda kurula başkanlık edecek olan Sayıştay Başkanı, daire başkanları, üyeler, savcı ve yardımcılardan müteşekkil bir kurul tarafından seçilir.

Kurullar üyeleri, kurulun seçmek mecburiyetinde olduğu yargıç sayısı kadar aday hakkında oylarını kullanırlar. Bu sayıyı aşan isimler yazılmamış addolunurlar.

Seçilenlerin isimleri derhal her kurulun başkanına, Anayasa Mahkemesi Başkanına, Meclisler Başkanlarına ve Cumhurbaşkanına bildirilir.

Madde 3 — Parlâmentonun seçeceği yargıçlar, Meclislerin yaptığı müsterek toplantıda gizli oyla ve meclisin üçte iki çoğunluğu ile seçilirler.

İkinci oylamayı takip eden oylamalar için, oy verenlerin beşte üç çoğunluğu kâfidir.

Her oylamadan sonra, yukarıdaki fıkralarda derpiş edilen çoğunluğu elde etmiş olanların isimleri peyderpey ilân edilir.

Parlâmento tarafından seçilen yargıçların isimleri, Mebusan Meclisi Başkanı tarafından derhal Cumhurbaşkanına ve Anayasa Mahkemesi Başkanına bildirilir.

Madde 4 — Tâyinleri Cumhurbaşkanına ait olan Anayasa Mahkemesi yargıçları, Cumhurbaşkanlığı karanamesi ile tâyin edilirler.

Kararname, Başbakan tarafından imzalanır.

Madde 5 — Mahkeme yargıçları, görevlerine başlamadan önce, Cumhurbaşkanı ve Parlâmentonun her iki Meclisinin başkanları huzurunda, Anayasaya ve kanunlara riayetkâr olacaklarına dair yemin ederler.

Madde 6 — Mahkeme, üyelerinin çoğunluğu ile Başkanı seçer. Hiç kimsenin çoğunluğu kazanamaması halinde yeni bir oylamaya başvurulur ve bundan sonra ise en çok oy olan adaylar arasında balotaj usûlüne gidilir ve en fazla oy toplayanın seçildiği ilân olunur.

Oylarda eşitlik halinde, hizmeti itibarile en kıdemli ve bunda da eşitlik halinde en yaşlı olan seçilmiş sayılır.

Seçimin neticesi, bizzat, seçilen başkan tarafından Cumhurbaşkanına, Meclisler Başkanlarına ve Başbakana derhal bildirilir.

Başkan vazifede dört sene kalır ve yeniden seçilmesi mümkündür.

Başkan seçilir seçilmez, manii halinde gerekli süreyle kendi yerini alacak olan yargıcı tâyin eder.

Madde 7 — Anayasa Mahkemesi yargıçları, diğer herhangi bir genel veya özel görev veya memuriyeti kabul veya muhafazaya devam edemeyecekleri gibi, meslekî, ticarî, sınaî faaliyetlerde bulunamazlar ve kâr gayesi güden şirketlerde idare meclisi üyeliği ve murakıplık yapamazlar.

Anayasa Mahkemesinde görevli oldukları müddetçe, meslekten gelen yargıçlar ve üniversite profesörleri eski görevlerinin icrasına devam edemezler.

Bunlar, görevde kaldıkları müddetçe ve emeklilik yaş haddine ulaşınca kadar kadro dışında kalırlar.

Anayasa Mahkemesi yargıçları görevinin sona ermesi ile birlikte üniversite profesörleri, lüzumlu sayı aşılmış olsa bile, kadroya tekrar alınarak eski yerlerine tâyin olunurlar.

Anayasa Mahkemesi yargıçları, müsabaka imtihanı komisyonlarına katılamazlar, üniversitede görev kabul edemezler ve siyasî ve idarî seçimlerde aday olamazlar.

Madde 8 — Mahkeme yargıçları, bir cemiyet veya siyasî partiyle ilgili faaliyetlerde bulunamazlar.

Madde 9 — Anayasa Mahkemesi yargıçlarından birisinin ceza soruşturmasına tabi tutulması veya tevkifi konusunda yetkili makamlarca yapılacak talepler, Adalet Bakanlığı vasıtasile Mahkemeye bildirilir.

Madde 10 — Anayasanın 135. maddesinin son fıkrası hükmü mucibince seçilen vatandaşlar, seçimlerinden sonra seçilme şartlarını zayi edecek olurlar veya durumları Mahkeme üyeliği ile bağdaşamaz bir hale gelirse, Mahkeme, yalnız aslı üyelerinin iştirâki ile bunların görevlerinin sona erdiğini kararlaştırır.

Mahkemenin kararı, yeniden seçim yapılması için Meclisler Başkanlarına bildirilir.

Madde 11 — Mahkemenin asli yargıçlarla ilâve yargıçları hakkında ittihaz edeceği bütün tedbirler, müzakere odasında ve üyelerin çoğunluğu tarafından kararlaştırılır. Tedbirler gerekçeli olur ve 19. maddedeki usûl dairesinde ilân edilirler.

Madde 12 — Bütün Anayasa Mahkemesi yargıçlarına adli kazanın en yüksek dereceli yargıçlarına verilen maaşın heyeti mecmuasına eşit bir maaş verilir. Başkana, bundan başka, maaşının beşte birine eşit temsil ödeneği verilir.

Bu maaş, her bir yargıcın, Mahkemeye yargıç seçilmeden önce Devlet veya bir kamu müessesesinin hizmette yahut emekli memuru sıfatıyla aldığı maaşların yerine kaim olur.

Anayasanın 135. maddesinin son fıkrasına göre seçilen yargıçlara, diğer yargıçlarının maaşlarının otuzda birine eşit yevmi ödeneği tediye edilir.

Madde 47 — İlâve yargıçlar, Cumhurbaşkanının huzurunda, 5. maddede yazılı formüle göre yemin ederler.

Önceki bir dâva vesilesile yemin edilmişse yemin tekrar ettirilmez.

Duruşmanın açılış muamelelerinin başlamasından önce asli ve ilâve yargıçlar, takdim eyledikleri birer gerekçeli talepname ile dâvaya bakmaktan çekinme talebinde bulunabilirler ve sanığın veya müdafininin yahut iddia makamını işgal etmek üzere parlamento tarafından seçilen komiserlerin gerekçeli talepleri ile reddedilebilirler.

Mahkeme, çekinen veya reddedilen yargıçlar hazır bulunmazsınız çekilme ve red talepleri hakkında derhal karar verir.

Tamamlayıcı Hükümler :

Madde 16 — (Yargıçların çekinmesi ve reddi) Yargıçların çekinme ve reddine müteallik hükümler, 11 Mart 1953 tarih ve 87 sayılı kanunun 47. maddesinde derpiş olunan haller dışında uygulanamazlar.

2 — MAHKEMENİN PERSONELİ :

1953 tarih ve 87 sayılı kanun :

Madde 14 — (2. ve 3. fıkralar) Mahkeme, kanunla tahsis edilen bir fonla bağlı olmak üzere, masraflarının, hizmetlerin ve büroların idaresini temin eder ve her büroya ayrılan ve Yargıtay büroları personeli ile eşit şartları, maaşı ve teminatı haiz memurların sayı, evsaf keza maaş, hak ve vazifelerini mahsus bir kadro cedvelinde gösterir.

Mahkeme, mensuplarının müracaatlarını incelemekte münhasır yetkiye sahiptir.

Geçici Hüküm III — Mahkeme, 14. maddede bahis konusu edilen kadro cedvelinin tasdikine kadar, Devlet idaresi tarafından emrine verilen memurlardan istifade eder.

II — ANAYASA MAHKEMESİNİN GÖREV VE YETKİLERİ :

Anayasa :

Madde 127 — (3. ve 4. fıkralar) Cumhuriyet Hükümeti, Bölge Meclislerinden birisi tarafından kabul edilmiş bulunan bir kanunun, Bölgenin yetkisini aştığı veya millî menfaatler yahut diğer bölgelerin menfaatleriyle çalıştığı kanaatine varırsa, bu kanunu, vize için muayyen süre içinde Bölge Meclisine iade eder.

Bölge Meclisi, kanunu, üyelerinin mutlak çoğunluğu ile tekrar kabul edecek olursa, Cumhuriyet hükümeti, tebliğden itibaren onbeş gün içinde, Anayasa Mahkemesi önüne Anayasaya uygunluk veya Meclisler önüne (menfaatler çatışması dolayısıyla) yetki meselesini getirir. Şüphe halinde Mahkeme yetkinin kime ait olduğunu kararlaştırır.

Madde 134 — Anayasa Mahkemesi,

Devlet veya Bölge kanunu kuvvetini haiz kanun ve tasarrufların anayasaya uygunlukları hakkındaki uyumsuzlukları,

Devlet kuvvetleri, Devlet ile Bölgeler ve Bölgelerin kendi arasındaki görev uyumsuzluklarını,

Anayasa hükmünce, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar hakkında ileri sürülen ithamları yargılar.

Madde 136 — Mahkeme, bir kanun hükmü veya kanun kuvvetini haiz bir tasarrufun anayasaya aykırı olduğunu kararlaştırdığı takdirde, hüküm, kararın neşrini takip eden günden itibaren yürürlükten kalkar.

Mahkemenin kararı, ilân ve lüzum gördükleri takdirde anayasaya uygun tedbirleri alabilmeleri için Meclislere tebliğ edilir.

Madde 137 — (3. fıkra) Anayasa Mahkemesi kararlarına karşı hiç bir kanun yoluna baş vurulamaz.

1948 tarih ve 1 sayılı Anayasal Kanun :

Madde 1 — Bir kanunun veya Cumhuriyet kanunu kuvvetindeki bir tasarrufun anayasaya uygunluğu meselesi, bir muhakeme sırasında resen veya taraflardan birinin müracaatı üzerine ele alınır ve yargıç tarafından bariz bir şekilde mesnedsiz olduğu sonucuna varılmazsa, karar vermesi için Anayasa Mahkemesine tevdi olunur.

Madde 2 — Bir bölge, bir kanun veya Cumhuriyet kanunu kuvvetindeki bir tasarrufun, kendisine Anayasa tarafından verilen yetki sahasını aştığını iddia edecek olursa, Bölge Cuntasının kararıyla, kanunun veya kanun kuvvetindeki tasarrufun neşrinden itibaren otuz günlük bir süre içinde Anayasa Mahkemesi önünde anayasaya uygunluk muhakemesi açabilir.

Bir Bölgenin kanununa, bir evvelki maddedekilerle Anayasanın 127. maddesindeki haller ve usûller dışında, diğer Bölgenin, böyle bir kanunun kendi yetkisine girdiğini iddia etmesi halinde de anayasaya aykırılığı sebebiyle itiraz edilebilir. Dâva, kanunun neşrinden itibaren 60 gün içinde Bölge Cuntasının kararı üzerine açılır.

1953 tarih ve 1 sayılı Anayasal Kanun :

Madde 1 — Anayasa Mahkemesi, görevlerini, Anayasa, 9 Şubat 1948 tarih ve 1 sayılı Anayasal kanun ve mezkûr anayasa kurallarının tatbiki için çıkarılan kanunda bahis konusu edilen şekiller, sınırlar ve şartlar tahtında yerine getirir.

Madde 2 — Anayasanın 75. maddesine göre takdim edilen referandum taleplerinin, aynı maddenin ikinci fıkrası mucibince ka-

bule şayan olup olmadıkları hususunu kararlaştırmak Anayasa Mahkemesinin vazifesidir (1).

Bu kararın tabii olacağı usûl, halk referandumunun icrasına mütedair kanun tarafından tesbit edilecektir.

Madde 15 — Anayasa Mahkemesi, Cumhurbaşkanı tarafından irtikap edilen Anayasayı ihlâl ve vatana ihanet suçları için mahkûmiyet hükmü verirken, müeyyideyi, fiil anında yürürlükte bulunan kanunlarda yer alan cezaların azamî haddi içinde kalarak tâyin, ayrıca, fiile uygun anayasal, idarî ve medenî müeyyideleri de tesbit eder.

Ceza kanunlarında yer alan, suçun meydana gelmesi, cezalandırılabilmesi ve takip şartları ile ilgili hükümler, Başbakan ve Bakanlar aleyhindeki dâvalarda da uygulanırlar; fakat, suçun fevkalâde ağırlığını gösteren sebeplerin mevcudiyeti halinde, Mahkeme cezaı, muayyen haddin üstünde üçte bire kadar artırabilir. Mahkeme, bundan başka, fiile uygun anayasal ve idarî müeyyidelerin tatbikine de karar verebilir.

1953 tarih ve 87 sayılı Kanun :

Madde 13 — Mahkeme, tanık dinlenmesine ve diğer kanunlar tarafından konulan yasaklara aykırı olsa bile vesika ve delillerin getirilmesine karar verebilir.

Madde 14 — (1. fıkra) Mahkeme, üyelerinin çoğunluğu tarafından onaylanacak bir tüzükle görevlerinin ne şekilde ifa edileceğini gösterir. Tüzük, Cumhuriyet Resmî Gazetesinde neşredilir.

Madde 27 — Anayasa Mahkemesine, bir kanun veya kanun kuvvetindeki bir tasarrufun anayasaya uygunluğu konusunda ilgili bir dilekçe veya itiraz geldiğinde, Mahkeme, itirazın sınırları ile bağlı kalarak, hangi teşriî hükümlerin anayasaya aykırı olduklarını beyan eder. Bundan başka, ittihaz eylediği kararın neticesi olarak anayasaya aykırı hale gelen diğer teşriî tasarrufları da bildirir.

(1) Anayasa, madde 75 (1. ve 2. fıkralar) Beşyüzbin seçmen veya beş Bölge Meclisi tarafından talep edildiği takdirde, bir kanun veya kanun kuvvetindeki bir tasarrufun tamamen veya kısmen ilgası için halk referandumunun yapılması kararlaştırılır.

Vergi ve bütçe kanunları ile genel ve özel af ve milletlerarası anlaşmaların imzalanması için yetki verilmesine dair kanunlar hakkında referandum yapılamaz.

Madde 28 — Anayasa Mahkemesinin, bir kanun veya kanun kuvvetindeki bir tasarruf üzerinde anayasaya uygunluk bakımından yaptığı murakabe, parlâmentonun, siyasi takdir hakkını kullanmış tarzıyla ilgili siyasi her türlü değerlendirme ve murakabenin dışındadır.

Madde 38 — Anayasa Mahkemesi, incelemesine sunulan (Devlet kuvvetleri arasındaki yetki) uyuşmazlığını, uyuşmazlık konusu olan yetkinin kime ait olduğunu ilân ederek çözer ve yetkisizlikle malûl bir tasarruf çıkarılmışsa onu da iptal eder.

Madde 40 — Devletle Bölge arasında veya Bölgelerin kendi aralarında uyuşmazlığa sebebiyet veren tasarrufların icrası, ciddi sebeplerin mevcudiyeti halinde, Mahkemenin gerekçeli bir emri ile hükmün verilmesine kadar tehir edilebilir.

III — ANAYASA MAHKEMESİNDEKİ USÛL MUAMELELERİ :

1) GENEL USÛL KURALLARI :

1953 tarih ve 1 sayılı Anayasal Kanun :

Madde 9 — Anayasa Mahkemesi Başkanı, lüzumlu gördüğü takdirde, usûl muamelelerinin süresini gerekçeli bir kararla yarıya kadar indirebilir.

1953 tarih ve 87 sayılı Kanun :

Madde 15 — Anayasa Mahkemesinin* duruşmaları alenidir; fakat, Başkan, aleniyet, Devletin güvenliğine veya kamu düzeni yahut ahlâka zarar iras edecek ise veya dinleyicilerin sükûneti bozacak nümayişlerde bulunmaları halinde duruşmanın gizli olarak ce-reyanını emredebilir.

Madde 16 — Meşrû bir mazeretleri olmadığı takdirde Mahkeme üyeleri duruşmalara katılmağa mecburdurlar.

Mahkeme en az onbir üyenin huzuru ile çalışır.

Kararlar, muhakemenin bütün celselerinde hazır bulunmuş olan üyeler hazır olduğu halde oylamaya katılanların çoğunluğu ile müzakere odasında verilir. Oylarda eşitlik halinde, 48. maddenin ikinci fıkrası hükmü müstesna, başkanın oyu üstün tutulur.

Madde 17 — Zabıt kâtibi, muhakemenin celselerinde hazır bulunur ve başkanın nezareti altında duruşma zabıtını kaleme alır.

Duruşma zabtı, duruşmaya başkanlık eden yargıç ve kâtip tarafından imzalanır ve taraflardan birinin açık talebi olmaksızın okunmaz.

Madde 18 — Mahkeme nihai merci olarak hüküm verir. Yetkisine giren diğer bütün tedbirler kararla ittihaz edilirler.

Başkan, kararlarını bir kararname ile verir.

Hükümler İtalyan Halkı adına tefhim edilir, fiilî ve hukukî gerekçelerden başka, hüküm fıkrasını, tarihini ve yargıçlarla kâtibin imzalarını ihtiva eder.

Emirnameler kısa bir gerekçe taşırlar.

Madde 19 — Anayasa Mahkemesinin kararları, Mahkeme kaleminde muhafaza edilirler. Bunları, herkes görebilir ve birer suretini alabilir.

Madde 20 — Anayasa Mahkemesi önündeki dâvalarda temsil ve müdafaa, yalnız, Yargıtayda dâva kabul etmeğe yetkili avukatlara verilebilir .

Devletin ve Bölgelerin organları muhakemeye müdahale etmek hakkını haizdirler.

Hükümet, bizzat Başbakan veya yetkili kılınmış bir Bakanın şahsında müdahale etmiş olsa bile, Devlet Başsavcısı veya bir yardımcı tarafından temsil ve müdafaa edilir.

Madde 21 — Anayasa Mahkemesi önündeki usûl muameleleri her türlü harçtan muaftırlar.

Madde 22 — Anayasa Mahkemesindeki dâvalarda, 43. ve müteakip maddelerde bahis konusu edilen itham muhakemeleri hariç, mümkün olduğu nisbette, Devlet Şûrası kaza daireleri huzurundaki usulî düzenleyen kurallar da uygulanır.

Mahkeme, tamamlayıcı hükümler tesbit edebilir.

Tamamlayıcı Hükümler :

Madde 5 (Tebliğ ve İhbarlar) — Kâtibin nezareti altında icrası gereken tebliğler, Mahkemeye bağlı olan ve Başkanın bu maksatla yetkili kıldığı personel tarafından yerine getirili

İhbarlar, Mahkeme kâtibi tarafından, mukabilinde alındı mak-

buzunu veren muhataba teslim edilen bir tezkere veya Romada gösterilen bir ikametgâha taahhütlü bir mektupla yapılır.

Madde 6 — (Dâva vesaikinin tevdi) Anayasaya uygunluk muhakemesi ile ilgili, taraflara ait her vesikamın pulsuz olarak, muhakeme üyelerinin ve tarafların sayısı kadar suretinin kâtipliğe tevdi mecburidir.

Kâtip, anayasaya uygunluk dâvası ile ilgili olup da gerekli sayıda sureti ekli ve açık ve okunaklı bir şekilde yazılmış olmayan vesai kabul etmez.

Madde 11 — (Vesaikin yargıçlara gönderilmesi) Mahkeme huzurunda dâvayı açan ve sonradan tevdi edilen her vesikamın suretlerini muhtevi bir fasikül, kâtip tarafından duruşmadan veya müzakere odasındaki celseden en az on gün evvel her yargıca ayrı ayrı gönderilir.

Madde 19 — (Muhakeme Masrafları) Anayasa Mahkemesi huzurundaki dâvalarda, muhakeme masraflarına mahkûmiyet hükmü verilemez.

Madde 21 — (Hüküm ve kararlardaki unutmaya veya maddî hataların tashihi) Mahkeme, hüküm ve kararlardaki unutmaya veya maddî hataları, taraflara önceden haber vererek, müzakere odasında, icabında resen tashih eder.

Tashih kararı, tashih edilen hüküm veya kararın aslının üzerine şerhedilir.

Bir kanun veya kanun hükmündeki bir tasarrufun anayasaya uygunluğunu beyan eden bir hüküm bahis konusu ise, tashih kararına, 11 Mayıs 1953 tarih ve 87 sayılı kanunun 30. maddesinin 1. ve 2. fıkraları hükmü tatbik olunur.

Madde 29 — (Anayasa Mahkemesi hükmü ve kararlarının Resmî Koleksiyonu) Mahkemenin hüküm ve kararları yalnız bir tane senelik müterakki sayı taşınlar ve Mahkeme tarafından tâyin edilen bir yargıcın nezareti altında «Anayasa Mahkemesinin Hüküm ve Kararları Resmî Koleksiyonu» nda periyodik olarak tamamen neşredilirler.

Madde 30 — (Kâtiplik harçları) Mahkeme huzurundaki usul muameleleri her türlü harçtan muafırlar.

Mahkeme, gördüğü hususî hizmetler için kâtipliğe ödenecek olan harçları tâyin eder.

2) BİR MUHAKEME SIRASINDA ANAYASAYA UYGUNLUK MESELESİNİN ORTAYA ATILMASI :

1953 tarih ve 87 sayılı Kanun :

Madde 23 — Kazâî bir merci önündeki bir muhakeme cereyan ederken taraflardan biri veya savcı,

a) Devlet ve Bölge kanununun yahut kanun kuvvetindeki bir tasarrufun anayasaya aykırılıkla malûl hükümlerini,

b) Anayasanın veya anayasal kanunların, ihlâl edildiği iddia olunan hükümlerini,

işaret ederek mahsus bir dilekçe ile anayasaya uygunluk meselesini ortaya atabilir.

Kazâî merci, hüküm, anayasaya uygunluk meselesi halledilemeden verilemeyecekse veya ortaya atılan meselenin bariz bir şekilde mesnedden mahrum olmadığı kanaatındaysa, meseleye yüce veren dilekçenin muhtevasını ve mucip sebeplerini de zikrettiği bir kararla dâva evrakının Anayasa Mahkemesine gönderilmesini sağlar ve cereyan etmekte olan muhakemeyi talik eder.

Anayasaya uygunluk meselesi, işe bakmakta olan kaza mercii tarafından, birinci fıkranın a) ve b) bendlerinde zikri geçen malûmatı ve yukarıdaki fıkrada bahis konusu edilen şartları ihtiva eden bir kararla ortaya atılabilir.

Kaza mercii, dâva evrakının Anayasa Mahkemesine gönderilmesi hakkındaki kararının, eğer bu karar alenî celsede okunmamış ise, kâtiplik tarafından dâvadaki taraflara, dâvaya iştirâkinin inecburi olduğu hallerde savcıya, keza, Devlet'in veya bir Bölgenin bir kanununun veya kanun kuvvetindeki bir tasarrufunun bahis konusu olmasına göre Başbakanı veya Bölge Cuntası Başkanına tebliğini emreder.

Madde 24 — Aşikâr surette ehemmiyetsiz veya mesnetsiz olması sebebiyle anayasaya aykırılık iddiasını reddeden kararın münasip bir gerekçeyi ihtiva etmesi lâzımdır.

İddia, muhakemenin müteakip her safhasının başlangıcında tekrar ileri sürülebilir.

Madde 25 — Anayasa Mahkemesi Başkanı, kazaî merciin anayasaya uygunluk muhakemesini açan kararı Mahkemeye gelir gelmez, bunun Resmî Gazetede ve gerekirse ilgili Bölgelerin Resmî Bülteninde neşrini sağlar.

Kararın 23. maddeye göre tebliğ edilmesinden itibaren yirmi gün içerisinde taraflar, mahkeme kâtipliğine tevdi olunan evraki tetkik ile eklerini takdim edebilirler.

Madde 26 — Yukarıdaki maddede işaret edilen süre geçtikten sonra Mahkeme Başkanı, bir tahkikçi ve raportör yargıç tâyin ve müteakip yirmi gün içinde Mahkemeyi toplantıya davet eder.

Taraflardan hiçbiri teşkil edilemez veya aşıkâr bir mesnedsizlik mevcut olursa Mahkeme müzakere odasında karar verebilir.

Hükümler, verildikleri tarihten itibaren yirmi gün içinde kâtipliğe tevdi edilirler.

Madde 29 — Mahkemenin, bir kanun veya kanun hükmündeki bir tasarrufun anayasaya aykırılığı meselesine mütedair hükmü veya anayasaya aykırılık iddiasının aşıkâr surette mesnedsiz olduğunu mübeyyin kararı, kâtipliğe tevdi edilmelerini takip eden iki gün zarfında, evrak ile birlikte, mahkeme kâtipliği tarafından dâvayı açan kazaî merciine gönderilir.

Madde 30 — Devletin veya bir bölgenin bir kanun veya kanun kuvvetindeki bir tasarrufunun anayasaya aykırılığını mübeyyin hüküm, kâtipliğe tevdiinden itibaren iki gün içinde, hüküm fıkrasının derhal ve her halde en geç on gün zarfında, anayasaya aykırılığı tebeyyin eden tasarrufun neşri için tesbit olunan şekilde neşredilmesini sağlamak üzere Adalet Bakanına veya Bölge Cuntası resen gönderilir.

Anayasaya aykırın oldukları beyan edilen kurallar, hükmün neşrini takip eden günden itibaren tatbik kabiliyetlerini kaybederler.

Anayasaya aykırılığı beyan olunan kuralın tatbiki neticesinde kesin bir mahkûmiyet hükmü verilmişse, infazı ve bütün cezaî neticeleri ortadan kalkar.

Tamamlayıcı Hükümler :

Madde 1 — (Tebliğ edilen kararın gönderilmesi) Dâvaya

bakmakta olan münferit veya toplu halde çalışan yargıcın, anayasaya uygunluk muhakemesini açan kararı, Anayasa Mahkemesine, dâva evrakı ve 11 Mart 1953 tarih ve 87 sayılı kanunun 23. maddesinde yazılı tebliğ ve ihbarların yapıldığını gösteren vesikalarla birlikte gönderilir.

Madde 2 — (Kararın neşri ve kaydı) Mahkeme Başkanı, kararın ve tebligatın usulüne uygun olduğunu tesbit ettikten sonra, kararın Cumhuriyet Resmî Gazetesi ve gerekirse Bölgelerin Resmî Bülteninde neşrini sağlar.

Başkan, 11 Mart 1953 tarih ve 87 sayılı kanunun 23. maddesi mucibince teşriî Meclislerin Başkanlarına yapılması gereken ihbarların yapılıp yapılmadığını araştırır.

Mezkûr kanunun 23. maddesinde sözü geçen kararlar mahkemeye gelince, kâtip tarafından tebligat tarihleri ile Cumhuriyet Resmî Gazetesi ve alâkalı Bölgelerin Resmî Bültenlerinde neşir tarihlerinin özel bir sütuna derci suretile umumî kayıt defterine kaydedilirler.

Madde 3 — (Tarafların teşkili) Mahkeme önündeki dâvada tarafların teşkili, 11 Mart 1953 tarih ve 87 sayılı kanunun 25. maddesinde gösterilen süre zarfında, Romada bir ikametgâh seçilip hususî vekâletnamenin ve eklerin kaleme tevdiî suretile olur. Vekâletname, eklerin asıllarının altına veya kenarına, taraflarca imzalanarak ilâve edilebilir. Aynı süre içinde anayasaya uygunluk muhakemesi ile ilgili yeni vesaik de tevdi edilebilir.

Yukarıda zikri geçen süreye, son tebliğ tarihi ile kararın Resmî Gazetede neşri tarihi arasındaki günler dahil değildir.

Madde 4 — (Başbakanın veya Bölge Cuntası Başkanının dâvaya müdahalesi) Başbakanın dâvaya müdahalesi, Başsavcı veya bir yardımcı tarafından imzalanan lâyihaların tevdiî suretile olur. Bölge Cuntası Başkanı, lâyihalardan başka, Romada seçilen bir ikametgâhı ihtiva eden ve 3. madde hükmünce verilen hususî vekâletnamenin tevdiî suretile müdahale eder.

Kâtip, müdahaleyi, teşkil edilmiş olan taraflara haber verir.

Madde 7 — (Tahkikçi ve raportör yargıcın tâyini) 11 Mart 1953 tarih ve 87 sayılı kanunun 25. maddesinin 2. fıkrasında işaret

olunan süre dolduktan sonra Başkan, bir tahkikçi ve raportör yargıç t yın eder. Kâtip, dâva dosyasını bu yargıca derhal gönderir.

Madde 8 — (Mahkemenin aleni celseye davet edilmesi) Başkan, 11 Mart 1953 tarih ve 87 sayılı kanunun 25. maddesinde zikri geçen sürenin sona ermesinden itibaren yirmi gün zarfında, eldeki dâvaların durumunu da nazarı itibare alarak duruşma gününü tâyin ve Mahkemeyi toplantıya davet eder.

Başkanın kararı, tâyin olunan duruşma tarihinden en az yirmi gün önce, kâtip tarafından suret halinde taraflara tebliğ edilir.

Madde 9 — (Mahkemenin müzakere odasında toplanması) Muhakemede taraflardan hiçbiri teşkil edilemezse, Başkan, Mahkemeyi müzakere odasında toplantıya çağırabilir.

Başkan, tahkikçi yargıcı dinledikten sonra Őayet, aşıkâr mesnedsizlik halinin mevcut olduğuna kanaat getirirse mahkemeyi gene müzakere odasında toplayabilir.

Mahkeme Başkanının kararı, Mahkemenin müzakere odasında toplanması için tâyin edilen tarihten en az yirmi gün evvel kâtip tarafından tebliğ edilir.

Mahkeme, evvelki fıkrada işaret olunan halin mevcut olmadığı kanaatındaysa, dâvanın aleni olarak görülmesini kararlaŐtır.

Madde 10 — (Muhtıraların tevdi) Tavzih edici muhtıraların, bir evvelki maddede derpiş olunan duruşmadan veya müzakere odasındaki toplantıdan en çok oniki gün evveline kadar, mahkeme heyeti ile taraflara yetecek sayıdaki suretleri iliŐik olduğu halde mahkeme kâtipliğine tevdi mümkündür.

Madde 12 — (İsbat vasıtaları) Mahkeme, uygun g rd Ğu isbat vasıtalarını bir kararla temin ve bunların takdiri sırasında uyulması gerekli Şartları ve us l  tesbit eder.

Madde 13 — (İsbat vasıtalarının takdiri) İsbat vasıtaları, zabtı, kaleme alan kâtibin yardımı ile tahkikçi yargıç tarafından takdir edilir.

Taraflar, sözlü isbat vasıtalarının dinlenmesi için tesbit olunan tarihten, on gün evvel haberdar edilirler.

İsbat vasıtalarının takdiri ile ilgili masraflar Mahkeme bütçesinden ödenir.

Madde 14 — (Tahkikatın sona ermesi ve Mahkemenin yeniden davet edilmesi) Deliller takdir edildikten sonra, ilgili evrak kâtipliğe tevdi olunur.

Kâtip, teşkil edilmiş bulunan tarafları tevdiden haberdar eder.

Başkan, bu tarihten itibaren yirmi gün içinde, Mahkemenin yeniden toplanacağı tarihi tesbit eder. 8. madde veya 9. maddenin birinci fıkrası hükümlerine uyulur.

Madde 15 — (Dâvaların birleştirilmesi) Başkan, resen veya tarafların talebi üzerine, gerekiyorsa birlikte görülebilmeleri için, iki veya daha fazla dâvaya aynı duruşmada bakılmasını kararlaştırabilir.

Mahkeme, duruşmadan sonra, dâvaların bir tek hükümde birleştirilip birleştirilmeyeceğini, birleştirileceklerse hangilerinin birleştirileceğini kararlaştırır.

Madde 17 — (Alenî duruşma) Raportör yargıç, duruşmada dâvayı izah eder.

Raporun okunmasından sonra, tarafların müdafileri, taleplerinin gerekçelerini kısaca ifade ederler.

Başkan duruşmayı idare eder ve üzerinde durulması gereken en önemli noktaları tâyin edebilir.

11 Mart 1963 tarih ve 87 sayılı kanununun 15. 16 ve 17. maddelerinden başka, HMUK'nun 128. maddesinin 2. fıkrası ve 129. maddesine uyulur.

Madde 18 — (Karar ve hükümlerin verilmeleri) Karar ve hükümler müzakere odasında verilir. Buna, dâva duruşmasının sona ermesine kadar yapılan bütün celselerde hazır bulunan bütün yargıçların katılması lâzımdır.

Evvelâ raportör yargıç oy verir, onu, yaşca en genç yargıçtan başlayarak diğerleri takip eder. Son olarak Başkan oyunu kullanır.

Oylamadan sonra, Mahkeme, metni müzakere odasında kabul edilen karar veya hükmü kaleme alacak bir yargıç tâyin eder.

Kararın tarihi, yukarıdaki fıkrada bahsi geçen kabul tarihidir.

Karar ve hükümler, onları kaleme alan yargıçtan bahsedilmeksizin, Başkan ve bütün yargıçlar tarafından imzalanır.

Madde 20 — (Redde müteallik karar ve hükümlerin neşri) Başkan, anayasaya uygunluk meseleleri ile ilgili talepleri reddeden karar veya hükümlerden, tevdiiden itibaren on gün içinde ve kaza mercisinin 11 Mart 1953 tarih ve 87 sayılı kanunun 25. maddesi mucibince neşredilen kararına atıfta bulunmak suretile, Cumhuriyet Resmî Gazetesi ve alâkalı Bölgeler Resmî Bültenlerinde özet halinde haber verilmesini emrederler.

Madde 22 — (Dâvanın talik, tehir ve ortadan kalkması) Dâvanın talik, tehir ve ortadan kalkmasına mütedair olan hükümler, anayasaya uygunluk muhakemesini açan kaza mercii önünde muallâkta kalan dâvanın herhangi bir sebeple sona ermesi halinde bile, Anayasa Mahkemesi önündeki muhakemelerde uygulanmaz.

BAŞLICA ANAYASAYA UYGUNLUK MÊSELELERİ :

1953 tarih ve 87 sayılı Kanun :

Madde 31 — Bir Bölgenin kanunun anayasaya uygunluğu meselesi, Anayasa'nın 127. maddesinin son fıkrası mucibince, kanunun Bölge Meclisi tarafından ikinci defa kabul edildiğinin, Bölge Cuntası Başkanınca Başbakana bildirildiği günden itibaren onbeş günlük bir süre içinde ortaya atılabilir.

Mesele, önceden Bakanlar Kurulu'nun kararını alan Başbakanın Anayasa Mahkemesine doğrudan doğruya başvurması ile ortaya atılır ve yukarıdaki fıkrada bahsi geçen süre içinde Bölge Cuntası Başkanına bildirilir.

İtiraz, bildirme tarihinden itibaren on gün içinde Anayasa Mahkemesi kâtipliğine tevdi edilmelidir.

Madde 32 — Devlet'in bir kanunu veya kanun kuvvetindeki bir tasarrufunun anayasaya uygunluğu meselesi, kanun veya tasarrufun, Anayasanın veya anayasal kanunların kendisine tanıdığı yetki sahasını tecavüz ettiğini ileri süren Bölge tarafından ortaya atılabilir.

Anayasaya uygunluk meselesi, önceden Bölge Cuntasının kararını alan Cunta Başkanının Anayasa Mahkemesine doğrudan doğruya başvurması ile ortaya atılır ve müracaat, itiraz olunan kanun veya tasarrufun neşrinden itibaren otuz gün içinde Başbakana bildirilir.

Bir evvelki maddenin son fıkrası hükmü uygulanır.

Madde 33 — Bir Bölgenin bir kanun veya kanun kuvvetindeki bir tasarrufunun anayasaya uygunluğu meselesi, 9 Şubat 1948 tarih ve 1 sayılı anayasal kanunun 2. maddesinin 2. fıkrası mucibince, kanunun kendi yetki sahasını tecavüz ettiğini ileri süren diğer bir bölge tarafından ortaya atılabilir.

Mesele, önceden bölge Cuntasının kararını alan Cunta Başkanının Anayasa Mahkemesine doğrudan doğruya başvurması ile ortaya atılır ve kanunun neşrinden itibaren altmış gün içinde, kanununa itiraz edilen Bölgenin Başkanına ve Başbakana bildirilir.

İtiraz, son bildirme tarihinden itibaren on gün içinde Anayasa Mahkemesi kâtipliğine tevdi edilmelidir.

Madde 34 — 31, 32 ve 33. maddeler mucibince anayasaya uygunluk meselesini ortaya atan müracaatların, 23. maddenin 1. fıkrasındaki hususları ihtiva etmesi lâzımdır.

Uygulanmaları mümkün ise 23, 25 ve 26. madde hükümlerine uyulur.

Madde 35 — Hükümet, Meclislerde, bir Bölge Meclisi tarafından kabul edilmiş olan bir kanunun milli menfaatler veya diğer bölgeler menfaatleri ile çatıştığı meselesini ortaya atacak olursa, ilgili Bölge, Anayasa Mahkemesine doğrudan doğruya başvurarak, Anayasanın 127. maddesinde derpiş edilen yetkinin tesbitini isteyebilir. Bu müracaat, hükümetin meseleyi Meclislerde ortaya attığı tarihten itibaren onbeş gün içinde Parlâmento'nun iki Meclisinin Başkanlarına bildirilir.

Uygulanması mümkünse 32. madde hükmüne uyulur.

Madde 36 — Bu fasıl ve keza 20. madde hükümleri, uygulanmaları mümkünse, Trentino-Alto Adige'nin özel Statüsüne müte-dair 28 Şubat 1948 tarih ve 5 sayılı anayasal kanunun 82 ve 83. maddelerinde derpiş edilen itirazlar hakkında da kabili tatbiktirler.

Bölge ve organları hakkındaki hükümler, Bölgenin iki vilâyeti ilgili oldukları takdirde Vilâyet için de kıyasen tatbik edilirler.

Tamamlayıcı Hükümler :

Madde 23 — (Anayasaya uygunluk meselesini ortaya atan mü-

racaatlar) 11 Mart 1953 tarih ve 87 sayılı kanunun 32, 33 ve 36. maddelerinde öngörülen hallerden birisi bahis konusu ise, Başkan, müracaatın tevdi edilmiş olduğunu haberinin Cumhuriyet Resmî Gazetesi ve Bölge Resmî Bültenlerinde neşrini kararlaştırır.

Madde 25 — Bu fasıl hükümlerince idare edilen muhakemelerde, 5, 6, 7, 8, 10 ilâ 20. maddeler uygulanır. Dâvayı, ancak, bütün taraflarca kabul edilmiş olması şartıyla, müracaatın geri alınması ortadan kaldırır.

4) DEVLET KUVVETLERİ ARASINDA GÖREV UYUŞMAZLIKLARI :

1953 tarih ve 87 sayılı Kanun

Madde 37 — Devlet kuvvetleri arasındaki görev uyumsuzluğu, bağlı buldukları kuvvetlerin iradesini nihai olarak beyana yetkili organlar arasında ve anayasa kuralları tarafından çeşitli kuvvetler için tâyin edilmiş bulunan yetki sahasının belirtilmesi vesilesiyle doğmuşsa, Anayasa Mahkemesince halledilir.

Kazai yetki ile ilgili mer'î hükümler saklıdır.

Mahkeme, müracaatın kabul edilebilip edilemeyeceğini müzakere odasında kararlaştırır.

Mahkeme, halli, yetkisi içine giren bir uyumsuzluk konusunun mevcut olduğu kanaatine varırsa müracaatın kabul olunduğunu beyan ve bunu ilgili organlara tebliğ eder.

Uygulanmaları mümkünse, 23, 25 ve 26. maddeler hükümlerine uyulur.

20. maddenin son fıkrasında öngörülen hâl müstesna, ilgili organlar şahsen gelemedikleri takdirde, yüksek kaza mercileri önünde dâva kabul etmeğe ehil kılınmış meslek mensupları tarafından temsil ve müdafaa edilebilirler.

Tamamlayıcı Hükümler :

Madde 26 — (Devlet kuvvetleri arasındaki görev uyumsuzluğu sebebiyle müracaat) 11 Mart 1953 tarih ve 87 sayılı kanunun 37. maddesinde öngörülen müracaatın, uyumsuzluk sebeplerini özet olarak izah etmesi ve konuyu düzenleyen Anayasa hükümlerine

atıfta bulunması lâzımdır. Müracaatın imzalanması ve Mahkeme kalemine tevdi mecburidir.

Tevdi vuku bulur bulmaz, Başkan, adı geçen kanunun 37. maddesinin 3. fıkrası mucibince Mahkemeyi müzakere odasında toplantıya çağırır.

Müracaatın, adı geçen kanunun 37. maddesinin 4. fıkrası mucibince yapılması gereken tebligatın yapıldığını gösteren vesaike birlikte son tebliğ tarihinden itibaren yirmi gün içinde Mahkeme kalemine tevdi edilmesi lâzımdır.

Yukarıdaki fıkrada tesbit edilen süre içinde taraflar teşkil ve müteakip usul muameleleri için, 3. madde 1. fıkra, 5, 6, 7, 8, 10 ilâ 19 ve 21. maddeler tatbik edilir.

Muhakemede temsil ve müdafaa konusunda 11 Mart 1953 tarih ve 87 sayılı kanunun 37. maddesi hükmü uygulanır.

Dávayı, ancak, bütün tarafların kabulü şartıyla, müracaatın geri alınması ortadan kaldırır.

5) DEVLETLE BÖLGELER ARASINDA VE BÖLGELERİN KENDİ ARALARINDAKİ GÖREV UYUŞMAZLIKLARI :

1953 tarih ve 87 sayılı Kanun :

Madde 39 — Eğer bir bölge, Anayasa tarafından Devlet'e veya başka bir Bölgeye tanınan yetki sahasını tecavüz edecek olursa, Devlet veya ilgili Bölge, yetki konusunun düzenlenmesi için Anayasa Mahkemesine başvurabilirler. Aynı şekilde, Devlet'in bir tasarrufu ile yetki sahasına tecavüz edilen Bölge de müracaatta bulunabilir.

Müracaat süresi, itiraz edilen tasarrufun tebliğ veya neşri yahut itilaa vusulundan itibaren altmış gündür.

Müracaat, Devlet adına Başbakan yahut onun yetkili kıldığı bir bakan ve Bölge adına, Bölge Cuntasının kararını aldıktan sonra Cunta Başkanı tarafından yapılır.

Yetki konusunun düzenlenmesi için yapılan müracaatın, görev uyumsuzluğunun ne şekilde doğduğuna işaret ve yetki sahasını ihlâl eden tasarrufu tasrih etmesi ve keza, ihlâl edildiği iddia olunan Anayasa ve anayasal kanun hükümlerini göstermesi lâzımdır.

Madde 41 — Evvelki maddelerde işaret olunan yetki konusu-

nun düzenlenmesi ile ilgili müracaatlar hakkında, uygulanmaları mümkünse, 23, 25, 26 ve 38. maddeler hükümlerine uyulur.

Tamamlayıcı Hükümler :

Madde 27 — (Devlet ile Bölgeler arasında ve Bölgelerin kendi aralarındaki Görev uyumsuzlukları için müracaat) 11 Mart 1953 tarih ve 87 sayılı kanunun 39 ve 42. maddelerinde öngörülen müracaatın, bizzat kendisinin müracaatçı olduğu haller müstesna, Başbakana tebliğ edilmesi lâzımdır.

Müracaat, gerektiğinde, hususi vekâletname ile birlikte, son tebliğ tarihinden itibaren yirmi gün içinde Mahkeme kalemine tevdi olunur.

Aynı süre zarfında taraflar da teşkil edilir. Müteakip usûl muameleleri için 3. maddenin 1. fıkrası ve 5, 6, 7, 8, 10 ilâ 19 ve 21. maddeler hükümleri uygulanır.

Dâvayı, ancak, bütün tarafların kabulü şartıyla, müracaatın geri alınması ortadan kaldırır.

Madde 28 — (Talik kararı) 11 Mart 1953 tarih ve 87 sayılı kanunun 40. maddesinde bahis konusu edilen muamelelerin yapılmasının taliki her zaman talep edilebilir.

Mahkeme, uygun gördüğü araştırmaları yapıp tarafların temsilcilerini dinledikten sonra müzakere odasında gerekçeli bir karar verir.

Taraflar vesaik ve muhtıralarını takdim edebilirler.

Dilekçe duruşma esnasında da takdim edilebilir.

Son ve Geçici Hükümler :

Tamamlayıcı Hükümler :

Madde 31 — (Geçici Hüküm) İşbu tamamlayıcı kuralların meriyete giriş tarihinde Mahkemenin elinde bulunan dâvalarda taraflar, bu tarihi takip eden on gün zarfında teşkil edilebilirler.

Madde 32 — (Tamamlayıcı Kuralların meriyete girmesi) İşbu tamamlayıcı kurallar, Cumhuriyet Resmî Gazetesinde neşirlerini takip eden gün meriyete girerler.

6) CUMHURBAŞKANI, BAŞBAKAN VE BAKANLAR ALEYHİNDEKİ İTHAM MUHAKEMELERİ :

Anayasa :

Madde 90 — Cumhurbaşkanı, vatana ihanet ve Anayasanın ihlâli fiilleri müstesna, görevinin ifası sırasında yaptığı fiillerden sorumlu değildir.

Bu hallerde, Cumhurbaşkanı, Parlâmentonun müşterek toplantısında, üyelerin mutlak çoğunluğu tarafından suçlandırılır.

Madde 96 — Başbakan ve Bakanlar, görevlerinin icrası sırasında işledikleri suçlardan dolayı Parlâmentonun müşterek toplantısında suçlandırılırlar.

1953 tarih ve 1 sayılı Anayasal Kanun :

Madde 12 — Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bakanların suçlandırılmasına, her yeni dönemde Meclisler tarafından tekrar seçilen ve on milletvekili ile on senatörden müteşekkil bir komisyonunun, tüzüğüne uygun bir şekilde çoğunlukla, kararlaştırdığı bir rapora müsteniden parlâmentonun müşterek toplantısında karar verilir.

Oylarda eşitlik halinde Başkanın oyu üstün tutulur.

Başkan, komisyon tarafından kendi üyeleri arasından seçilir.

Madde 13 — Parlâmento, müşterek toplantısında Cumhurbaşkanı, Başbakan veya Bakanları suçlandırırken, kendi üyeleri arasından, itham görevini yerine getirmek üzere bir veya daha fazla komiser de seçer.

Komiserler, Anayasa Mahkemesi önünde savcı vazifesini görürler ve bütün tahkik muamelelerinde hazır bulunmak hakkını haizdirler.

Madde 14 — Başbakan veya Bakanların suçlandırılmasına mütedair olan tasarruf, onların vazifeden uzaklaştırılmasını da tazammun eder.

1953 tarih ve 87 sayılı Kanun :

Madde 43 — Parlâmentonun, Cumhurbaşkanı, Başbakan veya Bakanların suçlandırılması kararı, Anayasanın 90. maddesine göre ve gizli oyla alınır.

İthamname, isnadları ve ithamın dayandığı delilleri ihtiva etmelidir.

Mebusan Meclisi Başkanı, ithamnameyi, Parlâmentonun kararından sonra iki gün içinde Anayasa Mahkemesi Başkanına gönderir.

Başkan, kendisine vusulünü takip eden iki gün içinde ithamnamenin sanığa tebliğini sağlar.

Mahkeme, dâvaların ayrılmasına karar vermek yetkisi baki kalmak üzere, kimin tarafından işlenmiş olurlarsa olsunlar, ithamnameye dahil edilmemiş olan suçların irtibat halinde bulduklarına karar verebilir.

Madde 44 — Anayasa Mahkemesi Başkanı, tahkikat ve rapor tanzimini için bir yargıç tâyin eder ve bundan başka, sanığın bizzat seçtiği bir müdafî yoksa ona re'sen müdafî tâyini kararlaştırır.

Cumhurbaşkanının sanık olduğu dâvalarda sorgu ve tahkikat Anayasa Mahkemesi Başkanınca yapılır.

Madde 45 — Mahkeme, uygun göreceği şahsî veya aynı ihtiyat tedbirlerini resen kararlaştırır.

Mahkeme, bundan başka vazifeden uzaklaştırmağa da karar verir.

Madde 46 — İlk tahkikat bittikten sonra Başkan yirmi günden az olmayan bir süre zarfında duruşma tarihini tesbit ve asli ve ilâve yargıçların bu tarihte toplanmalarını temin ve kararnamenin sanık ve müdafîine tebliğini emreder.

Madde 48 — Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bakanlar aleyhindeki itham muhakemelerine, meşrû bir manileri olmadıkça Mahkemenin asli veya ilâve bütün yargıçları katılırlar.

Yargıçlar heyeti, her halde, ekseriyeti ilâve yargıçlarından en az 21 yargıçla kurulur.

Bir celseye gelmeyen yargıç müteakip celselere katılamaz.

Duruşma bittikten sonra, Mahkeme, ara vermeksizin, muhakemenin cereyan ettiği bütün celselere katılan asli ve ilâve yargıçların huzuruyla müzakere odasında toplanır.

Madde 49 — Başkan, fiilî ve hukukî meseleleri her sanık ve

her isnad için ayrı ayrı kaleme alır ve bunların müzakere edilip oya konmasından sonra, icap ederse cezanın tatbikine mütedair meseleleri kaleme alır, bunları müzakereye ve oylamaya sunar. Oylamada Başkan, oyları en genç yargıçtan başlayarak toplar ve oyunu en son olarak kullanır. Oylamaya katılanlardan hiçbiri oyunun sebebi ni yazılı olarak ifade edemez. Çekimser kalinamaz.

Hüküm fıkrası alenî celsede Başkan tarafından okunur.

Hüküm kâtipliğe tevdi edilir ve Cumhuriyet Resmî Gazetesinde neşredilmesi için Adalet Bakanlığına gönderilir.

Madde 50 — Hüküm kesindir; fakat, hükümden sonra fiilin işlendiği veya mahkûm tarafından irtikâp edilmediğini gösteren yeni vakıalar veya yeni isbat vasıtalarının zuhuru yahut keşfi halinde mahkeme, muhakemenin iadesini kararlaştırabilir.

Madde 51 — İtham muhakemesinin konusunu teşkil eden fiilden doğan hukuk dâvasına, Anayasa Mahkemesinde hüküm verilmesinden sonra normal kaza mercilerinde bakılır.

Madde 52 — Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bakanlar aleyhindeki muhakemelerde hilâfına hüküm konulmamışsa, ceza ve ceza muhakemeleri usûlü kanunları hükümlerine uyulur.